

VEDLEGG

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/257-

30. januar 2024

Representantforslag 64 S (2023-2024) om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i skolen

Jeg viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Himanshu Gulati, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen, Morten Wold, Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug og Terje Halleland.

Stortingsrepresentantene fremsetter fem forslag for å bekjempe vold og trusler i skolen. Jeg vurderer hvert av forslagene i det følgende. Jeg vil innledningsvis understreke at jeg deler forslagsstillernes uro over utviklingen når det gjelder trusler og vold i skolen. Det er uakseptabelt at lærere utsettes for vold på jobb, og det er ingen tvil om at dette er et alvorlig problem i norsk skole.

Første forslag lyder:

«1. Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i opplæringslovens bestemmelser om krenkelse av elever (dagens § 9 A-5) og eventuelt andre nødvendige endringer, slik at lovverket ikke står i veien for å ta tak i hendelser med vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen.»

Forslagsstillerne skriver at mange lærere er redde for å gripe inn i alvorlige saker «av frykt for å bli anklaget for krenkelse som represalie, og dermed risikere å få sin karriere ødelagt». Ifølge forslagsstillerne fremhever lærere dagens opplæringslov § 9 A-5 som en bestemmelse som er ment å beskytte elevene, men som i praksis har ført til at mange lærere ikke tør å ta tak i uakseptable situasjoner i skolen. Forslagsstillerne forutsetter at regjeringen går i dialog med lærerorganisasjonene i forbindelse med arbeidet med å følge opp forslaget.

Jeg er enig med representantene i at det er viktig med et godt lovverk som gjør det mulig for lærere å ta tak i hendelser som innebærer vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen. Regjeringen har allerede vurdert og justert dagens skolemiljøbestemmelser og har tatt grep

for å tydeliggjøre dette i ny opplæringslov og Stortingets flertall har sluttet seg til dette. Ny opplæringslov trer etter planen i kraft i august 2024.

I Hurdalsplattformen er det fastslått at regjeringen vil «*[g]jennomgå kapittel 9A i opplæringslova i dialog med partene i skulen, slik at rettstryggleiken til både elevar og lærarar blir varetatt på ein betre måte*». I 2022 ble det gjennomført slike møter med blant annet lærerorganisasjonene.

Jeg er kjent med at det forekommer misforståelser knyttet til hva krenkelsesbegrepet i opplæringsloven innebærer. Regjeringen har tydeliggjort hvordan krenkelsesbegrepet skal forstås i proposisjonen til ny opplæringslov (se blant annet merknadene til § 12-3 i Prop. 57 L (2022-2023)). Lærere skal ikke frykte for å gripe inn mot vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen når krenkelsesbegrepet forstås korrekt. Dagens opplæringslov § 9 A-5 fastslår at dersom en som arbeider på skolen får mistanke om at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenkelser, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeier. Det er viktig for meg å presisere at krenkelsesbegrepet er objektivt og beror på en helhetsvurdering, ikke bare elevens opplevelse. Elever skal tåle uenighet, både med andre elever og med de som arbeider på skolen. Lærere har stor frihet til å omtale kontroversielle, vanskelige og kompliserte synspunkt, uten at dette vil regnes som en krenkelse. Faglig uenighet mellom en lærer og en elev, eller uenighet om hvordan en lærer har vurdert en elevprestasjon, vil heller ikke regnes som en krenkelse. At en elev blir irettesatt av en lærer regnes heller ikke som en krenkelse.

I den nye opplæringsloven § 12-5, som viderefører dagens § 9 A-5, er det fastslått at i saker hvor en lærer påstås å ha krenket en elev, trenger ikke rektor å melde fra til skoleeier dersom påstanden er åpenbart grunnløs. Meldingen vil være åpenbart grunnløs dersom hendelsen klart ikke kan defineres som en krenkelse (for eksempel irettesettelser som er innenfor samfunns- og oppdrageransvaret til skolen) eller dersom den påståtte krenkelsen klart ikke kan ha skjedd. Rektor skal fremdeles melde fra i alle andre saker.

Regjeringen har også sendt på høring forslag om nye bestemmelser i opplæringsloven om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen, og vil legge fram et lovforslag for Stortinget i løpet av våren 2024. Forslaget innebærer også en lovfesting av skolens plikt til å forebygge at slik inngripen er nødvendig. Et konkret forslag til regler ble ikke sendt på høring av Regjeringen Solberg i forslaget til ny opplæringslov. Regjeringen mener en tydeliggjøring av regelverket for ansatte i skole og SFO på dette området er viktig.

Forslaget tydeliggjør ansattes adgang til å gripe inn fysisk overfor elever for å avverge fysiske krenkelser og skade på eiendom.

Andre forslag lyder:

«2. Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelverksendringer som senker terskelen for å flytte elever som har utøvd grov og langvarig mobbing, til en annen skole,

og ber regjeringen om å innhente en årlig rapportering på bruken av dette virkemiddelet i skolenes arbeid for å bekjempe mobbing og bedre tryggheten i skolemiljøet.»

Både etter dagens opplæringslov § 9 A-12 og i ny opplæringslov § 13-2 kan skolen pålegge elever skolebytte i alvorlige mobbesaker, hvis elevens oppførsel «går alvorleg ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar». Jeg vil understreke at dette er svært inngripende for en elev, og skal kun brukes helt unntaksvis og når andre tiltak ikke er tilstrekkelig.

Mobbesaker er ofte sammensatte og komplekse, og det finnes sjelden én enkel løsning. Når en mobbesak oppstår, skal skolen raskt gripe inn i saken og sette inn nødvendige tiltak slik at mobbingen stopper. Det finnes en rekke tiltak som kan bidra til å løse slike saker, der ett mulig tiltak er pålagt skolebytte. Jeg mener det ikke det er nødvendig å endre regelverket på dette området nå.

Antall saker med pålagte skolebytter er ikke noe godt mål på om reglene om elevenes skolemiljø fungerer. Jeg er opptatt av at innføring av nye rapporteringskrav skal være gjennomtenkt og nødvendig. Et rapporteringskrav vil øke den administrative byrden til skoleeiere, skoler og lærere, uten at det bidrar til å styrke arbeidet med å forebygge og ta tak i alvorlige skolemiljø saker. Et rapporteringskrav vil heller ikke tilfører sentrale myndigheter vesentlig ny innsikt

Tredje forslag lyder:

«3. Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at elever med svært problematisk adferd kan løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige, og ber regjeringen starte arbeidet med utarbeidelse av et slikt tilrettelagt skoletilbud.»

Kommuner og fylkeskommuner har anledning til å opprette ulike former for alternative skoletilbud. Av og til kan det beste for eleven være å flytte over til en annen skole. Det kan være for å få et enda mer tilpasset tilbud eller for å skifte klassemiljø. Det er imidlertid vurderinger skolen og skoleeier gjør sammen med eleven og de foresatte.

De aller fleste elevene skal gå på nærskolen sin. Skolen skal ha et skolemiljø der *alle* elever trives og har utbytte av opplæringen. Dette gjelder også for elever som av ulike grunner utviser problematisk adferd. Det kan i mange tilfeller innebære krevende avveininger mellom hensynet til enkeltelever og hensynet til klassen. Det er viktig at den som utagerer får den tilretteleggingen og hjelpen som er nødvendig samtidig som resten av klassens behov også ivaretas.

Vi trenger et sterkt lag rundt eleven slik at læreren får den støtten som er nødvendig. Jeg ønsker derfor å få flere fagfolk med ulik kompetanse inn i skolen. Det er skoleeiers ansvar å sørge for at de ansatte på skolen har den nødvendige kompetansen og at skolen har et tilbud som favner bredden av elevgruppen.

Fjerde forslag lyder:

«4. Stortinget ber regjeringen innføre forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den dramatiske situasjonen som noen skoler opplever.»

Utfordringer varierer fra skole til skole, det viktige er at det settes inn riktige tiltak tilpasset situasjonen. Hvilke tiltak som passer i barneskolen og ungdomsskolen varierer med om situasjonen har oppstått i eller utenfor skolen og en rekke andre forhold. Jeg mener derfor det ikke er hensiktsmessig at statlige myndigheter skal overstyre hvilke tiltak som iverksettes. Sosialagenter kan være én måte å jobbe forebyggende på.

Det er veldig bra at kommuner og fylkeskommuner deler erfaringer om ulike tiltak slik at de kan lære av hverandre. Jeg er opptatt av å gi skoleeier det handlingsrommet de trenger for å kunne velge de tiltakene de selv mener er de mest virkningsfulle. Jeg ønsker ikke å detaljstyre skolehverdagen gjennom enkeltstående statlige tiltak, og det er heller ikke i tråd med hvordan denne regjeringen ønsker å styre kommunesektoren.

Femte forslag lyder:

«5. Stortinget ber regjeringen gjennom lov, forskrift eller på annen hensiktsmessige måte å rettighetsfeste skoleansattes rett til informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.»

Det er viktig at ansatte sitter med et helhetlig bilde av hvilke utfordringer elevene har. Elever som utøver vold, vil ofte også ha andre problemer. Det viktigste skolen kan gjøre for å forebygge vold, er å oppfylle elevenes rett til tilpasset opplæring og å jobbe målrettet og systematisk med skolemiljøet.

Skoleeier har plikt til både å oppfylle elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø og ansattes rett til et trygt arbeidsmiljø. Samarbeid og informasjonsdeling er nødvendig for å oppfylle skolens og skoleeiers oppgaver. Informasjon til ansatte om elever som utgjør en sikkerhetsrisiko kan bidra til å oppfylle både ansatte og andre elevers rettigheter. Skolen og skolens ansatte kan i dag dele informasjon med andre ansatte om elever som utøver vold. Jeg ser derfor ikke et behov for lovendring på dette punktet.

Som understreket innledningsvis, deler jeg representantenes bekymring for lærernes arbeidsmiljø. Elever og ansatte har rett til et trygt skole- og arbeidsmiljø, uten trusler og vold.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur